

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területpolitikai sajátosságai

FEKETE KÁROLY

KUTATÓ, KUTATÁSSZERVEZŐ, BALATONI INTEGRÁCIÓS KÖZHASZNÚ NKFT.

DOKTORANDUSZ HALLGATÓ I. FÉLÉV, ELTE TTK FÖLDTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet

Különálló területrendezési tervvel bíró, törvényben rögzített kiemelt térség.

- ▶ 2000. évi CXII. törvény a BKÜ Területrendezési tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról – **Balaton törvény**
- ▶ **2008. évi LVII. Törvény** – Balaton törvény **módosítása**
- ▶ **2017: Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének** előkészítése - felülvizsgálat
- ▶ **2018. évi CXXXIX. Törvény** – Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről – *hatályba lépés: 2019. március 15.*

A BKÜ tagoltsága

3 NUTS – 2 régió

3 megye

11 járás

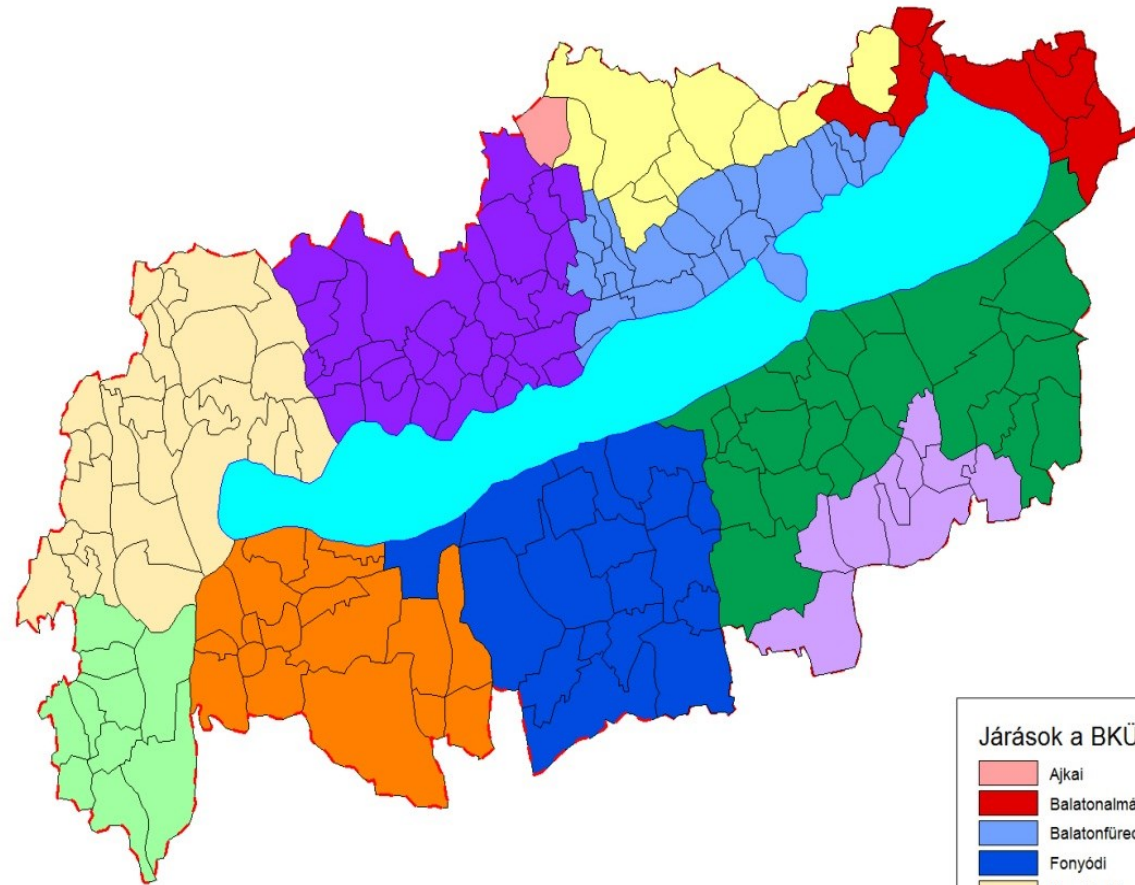
180 település

3 vízügyi igazgatóság

1 Nemzeti Park

3 megyei kormányhivatal

Forrás: A Balaton Kiemelt
Üdülőkörzet Hosszú Távú
Területfejlesztési
Konceptiója 2014-2020
Helyzetelemzés

Balaton Fejlesztési Tanács

1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és területrendezésről

Balaton Fejlesztési Tanács – feladat, hatáskör, tagok

Tagok (12):

- ▶ Megyei közgyűlések elnökei, közgyűlések képviselői (6)
- ▶ Területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter (1)
- ▶ Operatív programok végrehajtásáért felelős minisztériumok (5)

Feladatok:

- ▶ Kidolgozza a térség területfejlesztési koncepcióját és programját.
- ▶ Vizsgálja és értékeli a társadalmi, gazdasági és ökológiai helyzetet.
- ▶ Összehangolja a kormányzat, a megyei és települési önkormányzatok területfejlesztési tevékenységét.
- ▶ A fejlesztések megvalósításáról pályázati rendszer keretében dönt
- ▶ A fejlesztések koordinálása, forrásszerzés, lobby, önálló programok kidolgozása és végrehajtása

A Balaton fejlesztése napjainkban – jogszabályi keretek

- ▶ **1/2014. OGY. Határozat: OFTK 2014-2030:** Külön kitér a **BKÜ** fejlesztésének **országos érdekére**, különös tekintettel a kiemelkedő táji értékekre
- ▶ **1334/2014.(2014.06.06.) Korm. hat:** Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területére vonatkozóan több operatív program (OP) keretében nyílik támogatási lehetőség; a Kormány *egyedi határozattal* dönt a **kiemelt térségi beruházásokról**.
- ▶ **1821/2015. (11.12.) Kormányhatározat** a Balaton Területfejlesztési Konceptió valamint Stratégia és Operatív Program elfogadásáról, a BKÜ területén a 2014-2020-as uniós és hazai forrásokból megvalósuló beruházásokról
- ▶ **1355/2016 (VII.7.) Kormányhatározat** a turizmusfejlesztési célra felhasználható uniós források összehangolásáról

1861/2016. Kormányhatározat

a Balaton kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról és a térségben megvalósítandó egyes fejlesztések megvalósításához szükséges források biztosításáról

- ▶ **Új**, turisztikai vonzerőkön valamint forgalmi mutatókon alapuló **térséglehatárolás**: 175 település (+ Veszprém, Sümeg, Kehidakustány, Eplény, Nemesvámos)
- ▶ A korábbi szabályozás is külön kezelte a Balaton turisztikai régiót valamint a BKÜ-t (!)
- ▶ ~ 365 Mrd Ft dedikált fejlesztési forrás – ebből mintegy 100 Mrd Ft hazai; közlekedésfejlesztés, turisztikai szolgáltatásfejlesztés
- ▶ Kulcsszereplők: MTÜ, Miniszterelnökség
- ▶ BFT: véleményezési, nyomon követési jogkör, monitoring tevékenység

Programvégrehajtás

- ▶ A Kormányhatározat végrehajtása gyors ütemben zajlik:

Igényelt támogatás: 407,3 Mrd Ft – dedikált keret 165%-a

Megítélt támogatás: 300 Mrd Ft – dedikált keret 121,4%-a

Kifizetett támogatás: 223 Mrd Ft – dedikált keret 90%-a

(FAIR, 2019 január 8.)

- ▶ A Magyarországon **kifizetett fejlesztési források** mintegy **5%-a** kerül a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetbe
- ▶ A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet egy főre jutó támogatási értékei mind a megítélt támogatások (**150%**), mind a kifizetett támogatások (**192%**) tekintetében **magasan meghaladják az országos megyei és átlagot**
- ▶ Korábbi EU-s ciklusokban alacsonyabb támogatási értékek

Korábbi programozási ciklusok

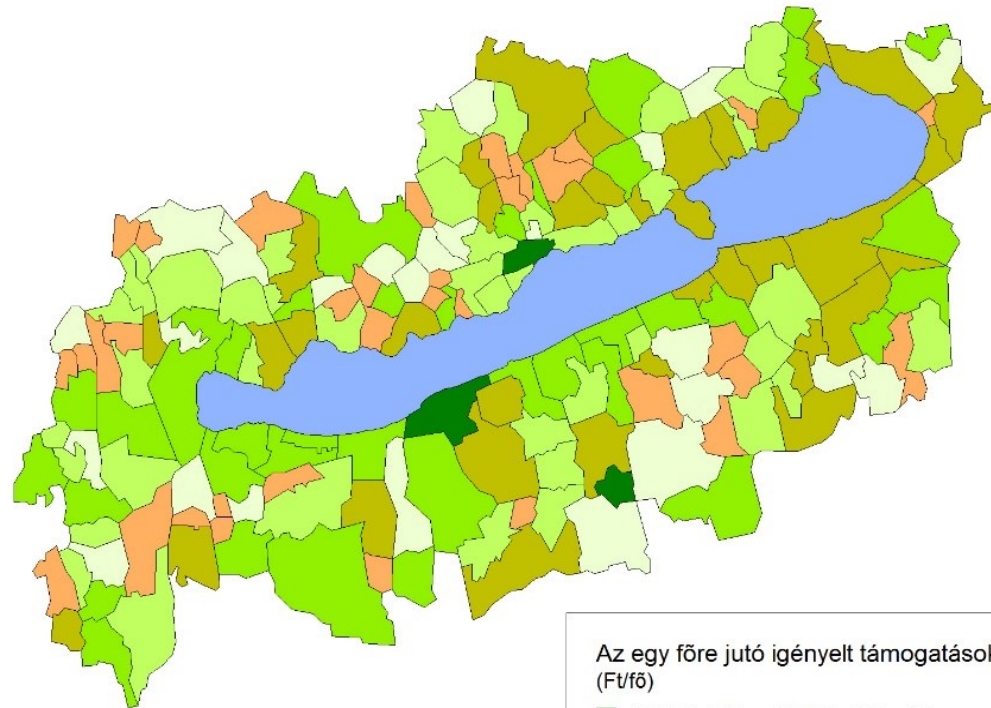
Nemzeti Fejlesztési Terv I. 2004 – 2006

Terület	Megítélt támogatás NFT I.	Kifizetett támogatás NFT I.
Magyarország	762 586 318 116	701 488 615 417
BKÜ	10 546 899 163	9 734 779 519
Magyarország egy főre jutó (ft/fő)	74 984	68 977
BKÜ egy főre jutó (Ft/fő)	40 097	37 010

Új Magyarország Fejlesztési Terv/Új Széchenyi Terv 2007 - 2013

Terület	Megítélt támogatás 2007 - 2013	Kifizetett támogatás 2007-2013
Magyarország	11 167 088.043.669	9 421 965 731 221
BKÜ	281 357 279 556	190 819 677 591
Magyarország egy főre jutó (ft/fő)	1 105 913	933 088
BKÜ egy főre jutó (Ft/fő)	1 037 901	703 916

Egy lakosra jutó igényelt támogatások alakulása (Ft/fő, 2019. 01.08.)

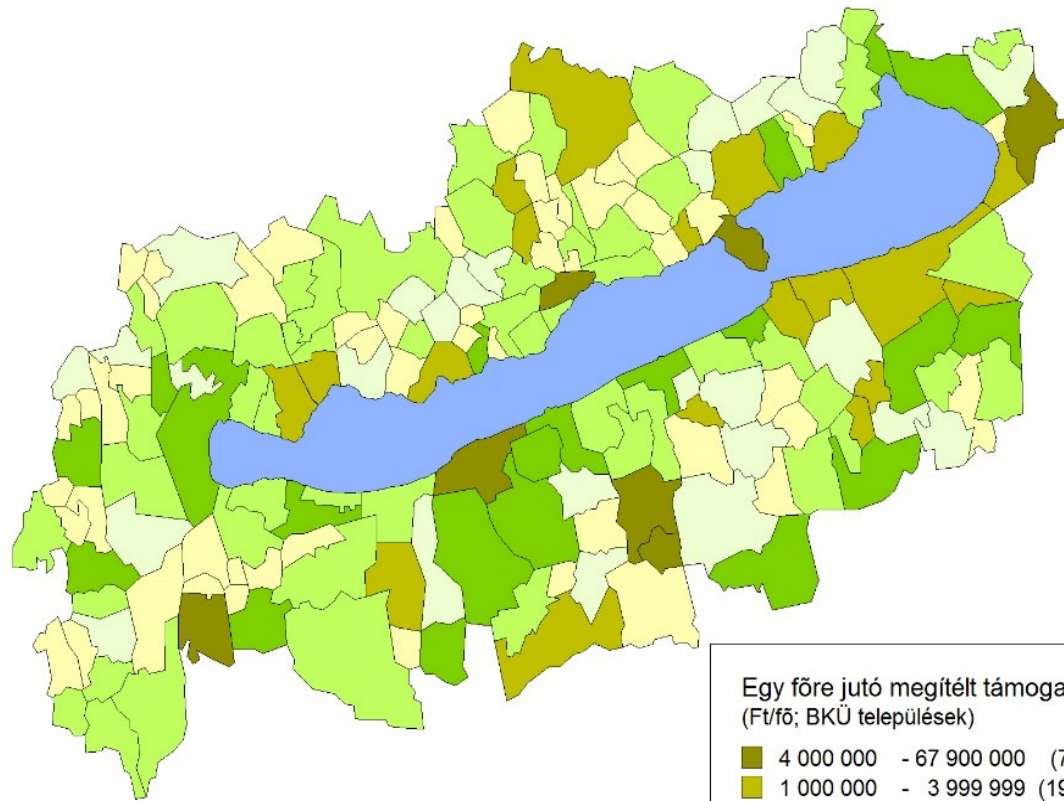

Az egy főre jutó igényelt támogatások alakulása a BKÜ településein (Ft/fő)

10 000 000	- 67 900 000	(3)
1 000 000	- 9 999 999	(37)
500 000	- 999 999	(38)
100 000	- 499 999	(43)
0,1	- 99 999	(25)
0	- 0	(34)

Adatok
forrása:
ITM - FAIR

Egy főre jutó megítélt támogatások alakulása a BKÜ-ben (2019.01.08.)

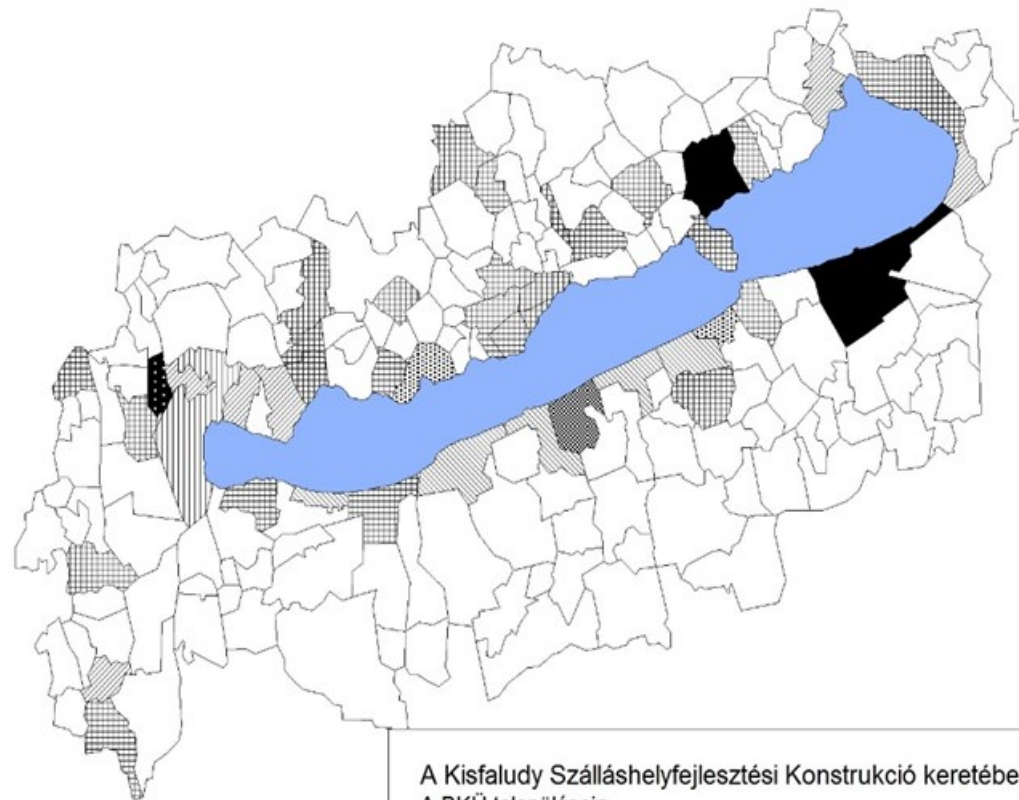

Egy főre jutó megítélt támogatások értéke
(Ft/fő; BKÜ települések)

4 000 000 - 67 900 000	(7)
1 000 000 - 3 999 999	(19)
500 000 - 999 999	(21)
100 000 - 499 999	(54)
0,1 - 99 999	(27)
0	(52)

Adatok
forrása:
ITM - FAIR

A Kisfaludy Szálláshelyfejlesztési Konstrukció (hazai forrás) keretében támogatott projektek száma a BKÜ településein

A Kisfaludy Szálláshelyfejlesztési Konstrukció keretében támogatott projektek száma
A BKÜ településein

□ 0 (135)	▨ 3 (1)	■ 7 (1)
▩ 1 (27)	▧ 4 (5)	■ 8 (1)
▨ 2 (6)	▩ 5 (2)	■ 11 (2)

Adatok forrása:
https://mtu.gov.hu/documents/prod/tablazat_1.pdf

Koordinációs kihívások, konfliktusok

- ▶ 120 cm-re emelt szabályozási vízszint káros hatásai a parti infrastruktúrában
- ▶ Tömegrendezvények zajhatásai – nem csak a rendezvényhelyszínt biztosító ezáltal a bevételekből részesülő települést érintik a zajhatások!
- ▶ Vízi járművek (elektrojet, HYPERJET, tengeri vitorlások): környezeti és közlekedésbiztonsági kockázatok
- ▶ Programkoordinációs hiányosságok – térben-időben és tematikusan is koncentrált rendezvények (közlekedési szűk keresztmetszetek!)
- ▶ Partmenti beépítések – természetvédelmi kockázatok
- ▶ Tájidegen beépítések a szőlőhegyeken

Kitekintés – Nagy tavak Európában

- ▶ Hasonló igazgatási fragmentáltság: Garda-tó, Bodeni-tó
- ▶ Azonos környezeti kihívások: vízminőség, klímaváltozás, vízi közlekedés, a turizmus környezetre gyakorolt hatásai, urban sprawl
- ▶ Eltérő fejlettségi szintek, eltérő támogatási volumenek és fejlesztéspolitikai intézményrendszer
- ▶ Integrációs szervezetek: Garda-tavi Szövetség (Lake Garda Community), Bodensee Stiftung

Közös jellemzők:

1. Nem kötődnek szorosan politikai és adminisztratív szervekhez
2. Erős kapcsolat a térségi vállalkozásokkal
3. Térségi érdeket érvényesítő, partnerségi alapú koordináció és konfliktuskezelés

Kérdés: az uniós támogatások elapadása után milyen területpolitikai konstelláció valósul meg a Balatonnál?

Összegzés

- ▶ Történelmi jelentőségű időszak: soha nem látott mértékű fejlesztési forráskihelyezés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben
- ▶ Erősen centralizált programvégrehajtás
- ▶ Hiányos térségi koordináció – szélesedő konfliktusmátrix
- ▶ Jellemzően parti településekre koncentráló forráskihelyezés
- ▶ A Garda- és Bodeni-tó esetében hasonló koordinációs kihívások azonosíthatók, viszont erőteljesebb a térségi érdekérvényesítés, területi koordináció
- ▶ A Balaton hosszútávú hatékony és konfliktusmentes fejlesztése erősebb térségi koordinációt feltételez

Felhasznált irodalom

- ▶ Agg Zoltán (1991): Elképzelések egy Balaton körüli megye kialakítására 1919 – 1989. Comitatus Önkormányzati Szemle I. évf. 5-6. szám, 99.
- ▶ Dombi Gábor – Oláh Miklós – Fekete Károly (2019): A pályázati aktivitás és a forrásabszorpció specifikumai a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet községeiben. Comitatus Önkormányzati Szemle 2019/nyár-ősz, pp. 23-29.
- ▶ Dombi Gábor – Oláh Miklós – Fekete Károly (2019): A balatoni vízszintemelés társadalmigazdasági következményei Comitatus Önkormányzati Szemle 2019/nyár-ősz, pp.: 131-141.
- ▶ Fekete Károly: Mozgások az (erő)térben – A fejlesztési források kihelyezésének jelenlegi gyakorlata a Balatonnál. Comitatus Önkormányzati Szemle 2018. különszám, pp. 16-23.
- ▶ Illés Iván (2009): A területpolitika változási irányjai az Európai Unióban MTA RKK-DTI Előadás. www.mrtf.hu/konferenciak/teruletfejlesztok/illes.ppt
- ▶ Kabai Gergely: Regionalizmus és területi politika a Balaton térségében. Doktori értekezés, PTE BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola.
- ▶ Kabai Gergely – Szabó Pál (2016): A hazai fejlesztéspolitika és térszervezés kapcsolódásának vizsgálata az európai uniós csatlakozás tükrében; Közép-Európai Közlemények 9 : 1, pp. 7-21.
- ▶ Marton István (2013): A Balaton régió fejlődése - A regionális gondolkodás és a turizmus fejlődésének összefüggései a Balaton térségében. Acta Scientiarum Socialium 39. szám 161-179.
- ▶ Oláh Miklós – Dombi Gábor – Retz Tamás (2002): Az érintettek többségén nem múlik. Vélemények és javaslatok a Balaton régió területi kérdéseiről. Comitatus Önkormányzati Szemle, 2002/7-8., pp. 52-72.
- ▶ Oláh Miklós (2007): A megtalált régió. Comitatus Önkormányzati Szemle, 2007/3. szám, pp. 3-18.
- ▶ Oláh Miklós – Dombi Gábor – Retz Tamás (2009): Veszíthet versenyképességéből a Balaton! A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet pályázati aktivitása és forrásszerzési eredményessége az NFT I.- II. időszaka alatt. Comitatus Önkormányzati Szemle 2009/182. pp. 3-30.
- ▶ Pálné Kovács Ilona szerk. (2016): A magyar decentralizáció kudarca nyomában. Dialóg Campus, Pécs p. 264.
- ▶ Rechnitzer János – Smahó Melinda (2011): Területi politika. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- ▶ Schleicher Vera (2019): Kultúrfürdő – Kulturális kölcsönhatások a Balaton térségében 1821-1960 között. L'Harmattan p .386.

Internetes hivatkozások

- ▶ A Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programja – Helyzetértékelés (Oláh Miklós szerk.) http://www.balatonregion.hu/images/doc/public/helyzetertekeles_2013_2014_02_27-96.pdf
- ▶ A Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programja – Konceptió 2014-2030 http://www.balatonregion.hu/images/doc/public/balaton_koncepcio_2014_10_30-1132.pdf
- ▶ A Balaton Kiemelt Térség 2018. évi monitoring jelentése https://www.balatonregion.hu/images/doc/public/bku_teruleti_monitoring_jelentes_2019_bft-106.zip
- ▶ A Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programja – Környezetfejlesztési Konceptió (2014 – 2030) <http://www.tepoc.hu/tepm/send/4616>
- ▶ <https://www.balatonregion.hu/en/eulakes>
- ▶ <https://www.gunsy.com/gaps-practice-lake-garda-community-monitoring-water-quality-with-remote-sensing/>
- ▶ <https://www.lac-bi-garda.org/information-lake-garda.asp>
- ▶ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/poland/protecting-europes-lakes-against-climate-change/
- ▶ <http://www.bodensee-stiftung.org/bodensee-stiftung/>